

Spm. nr. S 366

Til trafikministeren (19/3 91) af:

Pia Kjærsgaard (FP):

»Hvorfor skal en Øresundsbro finansieres med statspenge og ikke private?«

Begrundelse

Staten sætter sig nye skamstøtter i form af overflødig brobyggeri, som finansieres af penge, som staten på borgernes vegne må låne i udlandet.

Svar (25/3 91):

Trafikministeren (Ikast):

Jeg henviser til besvarelsen af spørgsmål nr. S 365, hvoraf fremgår, at Øresundsforbindelsen ikke skal finansieres af de to stater.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om redegørelse nr. R 3:

Landbrugsministerens redegørelse af 13. marts 1991 om opdræt af vildt.

(Redegørelsen anmeldt 13/3 91. Redegørelsen givet 13/3 91. Meddelelse om forhandling 13/3 91).

Forhandling

Henning Nielsen (S):

Den foreliggende redegørelse fra landbrugsministeren om opdræt af vildt er jo et resultat af det socialdemokratiske beslutningsforslag, der blev vedtaget i foråret 1990. Her vedtog et flertal i Folketinget at pålægge regeringen at fremsætte forslag til revision af hjorteloven, forslag til lovgivning om harefarme, der skulle sikre dyrevelfærdet i harefarmene, hvis det var muligt, og ellers indførelse af et forbud mod at holde harer, samt forslag til lovgivning om opdræt af fugle til udsætning.

Det var under disse forhandlinger, landbrugsministeren lovede at komme med en redegørelse, som vi jo altså har til behandling nu.

Med den redegørelse, som jeg for øvrigt gerne vil takke for, og med det socialdemokratiske beslutningsforslag mener jeg at grundlaget for en lovgivning på området er lagt – en lovgivning, der virkelig kan tage hensyn til dyrene.

Jeg vil gerne kommentere nogle af de enkelte forhold i redegørelsen.

Jeg vil gerne sige med det samme, at loven om hjortehold, der blev vedtaget i 1987, har Socialdemokratiet hverken lod eller del i. Vi var helt enige med de mange interesseorganisationer, der efterlyste en ordentlig lovgivning på området – en lovgivning, der tilgodeser dyrenes trivsel, så vi stadig her i Danmark kan nyde respekt og anseelse, når det drejer sig om at beskytte vore dyr.

Det skete ikke, da hjorteloven blev vedtaget i 1987, og vi har da også siden oplevet uacceptable forhold på området: jagtsager, uacceptable nedskydninger og kvægtuberkulose, som vi havde svært ved at håndtere. Ikke alle disse forhold er nævnt i landbrugsministerens redegørelse.

Det Ethiske Råd vedrørende Husdyr udtaler, at opdræt af hjorte godt kan ske på en måde, der ikke giver anledning til etiske betænkeligheder, men det forudsætter, at dyrenes krav om plads, fodring, skjul m.m. tilgodeses, og at dyrene ved håndtering og transport beskyttes mod smerte, lidelse og angst. Jamen det er da helt rimelige krav. Og her kan landbrugsministeren naturligvis ikke, når det eksempelvis drejer sig om transport af dyrene, nøjes med at sige, at det vil han overveje at sikre. Ministeren må naturligvis drage omsorg for, at der fastsættes særlige regler for transport af hjorte.

I Socialdemokratiet er vi tilfredse med de forslag, som landbrugsministeren vil komme med om regulering af hjorteloven, og som giver dyrene bedre forhold i hjortefarmene, når det drejer sig om indretningen.

Men der er også andre forhold, vi i Socialdemokratiet mener man må tage op, når vi skal have revideret loven, nemlig hjortefarmenes placering og hegnet. Det er ofte en belastning for dyrene, hvis en farm eksempelvis placeres ud mod en offentlig vej. Hegning er også et problem. Mange naturområder bliver efterhånden totalt afspærret.

Jeg vil til slut om hjortene sige, at der findes en masse materiale i Landbrugsministeriet fra dengang, da vi forhandlede hjorteloven i 1987, der kan bruges, når man nu skal til at revidere loven.

Farmrævene, som ministeren også omtaler i redegørelsen, havde vi ikke med i det socialdemokratiske beslutningsforslag, og det skyldes,

[Henning Nielsen]

at vores forslag alene gik på vildtopdræt til udsætning. Landbrugsministeren har altså taget det med, og det var naturligvis, fordi det blev efterlyst under forhandlingerne om det socialdemokratiske beslutningsforslag. Jeg synes, det er fint.

Den arbejdsgruppe, der har været nedsat under Justitsministeriet, mener altså, at der er nogle forhold i ræveproduktionen, der ikke er tilfredsstillende. Det Ethiske Råd vedrørende Husdyr finder, at ræveproduktionen, som den praktiseres nu, er etisk uacceptabel. Det ligner faktisk et forbud.

Netop nu arbejder man jo i Retsudvalget med dyreværnsloven, og her vil der være mulighed for at indføre et forbud mod rævefarme. Hvis der ikke kan blive flertal for det, må vi i hvert fald, som ministeren også er inde på, hurtigst muligt stille krav om forbedring af de bursystemer, der bruges i dag.

Både Det Veterinære Sundhedsråd og Det Ethiske Råd vedrørende Husdyr har været ude at se på og vurdere forholdene i harefarme. Det Ethiske Råd vedrørende Husdyr siger i sin udtalelse, at det ikke mener, der tages tilstrækkeligt hensyn til dyrenes naturlige adfærd, og at opdræt af harer til udsætning i de dér anvendte bursystemer er etisk uacceptabelt og bør indstilles.

Det Veterinære Sundhedsråd udtaler, at harehold i det nuværende system ikke er forsvarligt ud fra en dyreværnsmæssig betragtning.

Jamen flertallet i Folketinget har jo allerede med vedtagelsen af det socialdemokratiske beslutningsforslag sagt, at hvis det ikke er muligt at sikre dyrevelfærd, må der naturligvis indføres forbud mod at holde harer i bur.

Her vil jeg gerne foreslå, at vi måske allerede nu i dyreværnsloven laver et forbud mod harefarme.

Vedrørende opdræt af fasaner, agerhøns m.m. følger landbrugsministeren jo stort set Socialdemokratiets ønsker på området, så vi sikrer, at de fugle, der udsættes, også er gode og stærke fugle, der har en chance for at klare sig i naturen, at der stilles krav til de personer, der driver erhvervsmæssigt opdræt, og at der stilles krav til indretning af volierer, bure og naturligvis indføres forbud mod opdræt i mørkekamre.

Derimod tager landbrugsministeren ikke hensyn til vores forslag om en autorisationsordning, og vi vil gerne under det kommende

lovgivningsarbejde have undersøgt, om ikke det ville være rimeligt at indføre en sådan.

Vi er i Socialdemokratiet også tilfredse med, at regeringen nu er indstillet på et forbud mod eksport af opdrættet vildt til lande, der bruger jagtformer på de pågældende arter, der er forbudt i Danmark. Her henviser landbrugsministeren til, at det allerede er gældende i bekendtgørelsen om hjorte.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at Socialdemokratiet ikke finder, at § 8 i bekendtgørelsen om hjortehold er god nok, idet denne kort omtaler, at det gælder eksport med henblik på jagt. Vi skal naturligvis have et totalt forbud mod eksport til lande, der bruger jagtformer, der er forbudt i Danmark.

Til slut vil jeg gerne sige, at Socialdemokratiet, hvis landbrugsministeren her i dag vil bekræfte, at han til efteråret vil fremsætte lovforslag til reguleringer på området, er indstillet på, at landbrugsministeren gerne må vente med det. Der står jo nogle andre datoer i vores beslutningsforslag, men det er vi altså indstillet på, hvis landbrugsministeren vil bruge tiden til at indhente oplysninger fra relevante organisationer og mennesker, der har indsigt i dette, indrømmer jeg, meget komplicerede emne, således at vi i hvert fald til efteråret kan få en lovgivning, der sikrer dyrevelfærd ved opdræt af vildt.

Jens Jørgensen (KF):

Da den ordinære ordfører for Det Konservative Folkeparti i denne sag, hr. Rønholt, er optaget af møde andetsteds, skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne fremføre nogle betragtninger i forbindelse med denne redegørelse, som Landbrugsministeriet har udarbejdet:

Som det er blevet sagt for lidt siden, har redegørelsen om opdræt af vildt sin baggrund i beslutningsforslag nr. B 58 fra forrige samling. Jeg synes, det er rimeligt og forståeligt i politiske sammenhænge, at man fokuserer på dyrs velfærd i forbindelse med produktion – det skulle bare mangle.

Jeg vil gerne vælge en lidt anden indfaldsvinkel end den forrige taler. For ikke så særlig mange år siden var der et strategioplæg fra landbrugsministeren. Det blev efterfulgt af en debat om alternative produktioner inden for landbruget, hvor man talte om nicheproduktioner. Lidt senere blev det i den sproglige udvik-

[Jens Jørgensen]

ling til produktudvikling og til omstilling. Senere kom man ind på EF-braklægningsordninger, som jo også er en form for forsøg på omlægning til anden produktion eller udtagning, så man kunne mindske nogle af de produktioner, der skaber overskudsproblemer og derefter budgetmæssige ubehageligheder.

Når jeg tager udgangspunkt i det, jeg her har nævnt, hænger det sammen med, at Folketinget – så kan man nuancere ordet – i hvert fald har tilskyndet landmændene til alternative produktioner, herunder også opdræt af vildt til udsætning.

Men nu er redegørelsen kommet, og jeg vil gerne på Det Konservative Folkepartis vegne sige, at vi synes, det er en god, en sober og en afbalanceret redegørelse, fordi man på en god og fornuftig måde – jeg har lyst til at gentage ordene »afbalanceret« og »sober« – har foretaget en afvejning af modsatrettede interesser, og man har ikke været bange for at pege på en række af de problemer, som Socialdemokratiets ordfører pegede på, og hvor jeg meget langt er enig i holdningerne og synspunkterne.

Man omtaler fire emner. Det første er hjortene, og dér blev der jo, som det også har været nævnt, skabt et lovgrundlag den 22. april 1987: loven om hjortehold. Jeg finder de forslag og de tanker, regeringen har lagt frem i redegørelsen, fornuftige og logiske. Det drejer sig om arealernes indretning, og det drejer sig om størrelse. Det drejer sig om, at de dyr, der skal leve i hjortefarme, har rigeligt med plads, har rigeligt med føde og først og fremmest lever under forhold, hvor der er mulighed for læ og skjul for dyrene. De ting er vigtige, og de er rigtige, og de er rimelige.

Jeg synes også, at de øvrige reguleringer, der er omtalt – reguleringen med hensyn til faglig indsigt og til godkendelsesprocedurer – er indlysende og betryggende.

Konklusionerne vedrørende opdræt af ræve i bur er, at der er et meget betydeligt behov for forskning på området. Det støtter vi meget gerne. Der omtales noget, som jeg vil kalde en form for forsigtighedsprincip, som jeg også meget støtter. Man foreslår ændringer i indretningen af burene, og i det hele taget udtrykker man betænkelighed ved opdræt af ræve i bure, som det praktiseres i øjeblikket – en holdning, som er forståelig.

Om harernes velfærd fremgår det af redegørelsen, at de er udprægede flugtdyr, som der står. Ræve opdrættes vel med det formål, at der skal skaffes råvarer til pelsindustrien, mens harer opdrættes med henblik på udsætning i naturen og vel ikke usandsynligt med jagt for øje. Konklusionen er – og den støtter vi – at man bør overveje at stoppe opdræt af harer i bure. Sådan læser vi det, og vi synes, det er gode og fornuftige tanker.

Det sidste, jeg skal nævne, er redegørelsens bemærkninger om opdræt af fjervildt. Det er accepteret at opdrætte fjervildt med henblik på udsætning, men det er vel mindre accepteret, hvis formålet alene er en jagtmæssig udøvelse, især hvis fuglene først udsættes, ganske få dage før de bliver genstand for beskydning. Men også her finder jeg, at de reguleringer, man peger på til sidst, er fornuftige. Regeringens forslag til regulering er, som vi ser det, afbalanceret og sagligt.

Jeg kan derfor med disse bemærkninger på Det Konservative Folkepartis vegne tilslutte mig redegørelsen.

Mejdahl (V):

Under debatten om beslutningsforslag nr. B 58 sidste år stillede landbrugsministeren Folketinget en redegørelse om opdræt af vildt i udsigt. Nu foreligger redegørelsen. Den fylder ikke ret meget, men tager alligevel en række detaljer med, og det kunne jo tydes derhen, at det ikke er den mest presserende sag i verden, vi har at gøre med, men det skal det nok ikke. Jeg synes, det er en god redegørelse.

Redegørelsen tager udgangspunkt i oplysninger og overvejelser fra en arbejdsgruppe, som er nedsat med repræsentanter for tre ministerier, nemlig Justitsministeriet, Miljøministeriet og Landbrugsministeriet, og i udtalelser fra Det Ethiske Råd vedrørende Husdyr og Det Veterinære Sundhedsråd. Redegørelsen omhandler fire dyrearter, nemlig hjorte, ræve, harer og fjervildt, og den giver en kort, men udmærket beskrivelse af typiske sygdomsrisici, dyrevelfærd, faunapåvirkning, og hvilke reguleringer regeringen påtænker at gennemføre i fremtiden.

Hjorte- og hareavl er en relativt ny produktionsform i Danmark, hvorimod ræveopdræt til pelsning har været praktiseret længe. Opdræt af fjervildt har været praktiseret i en eller anden

[Mejdahl]

størrelsesorden, så længe nogen kan huske tilbage, også uden de store problemer.

I Venstre opfatter vi opdræt af vildt som en nicheproduktion – en produktion, som mange producenter har glæde af, og som i en vis udstrækning kan foregå på marginaljord. Vi er interesserede i, at denne produktion opretholdes. I en tid, hvor der i vor verdensdel er overskudsproduktion af mange af de traditionelle fødevarer, kan sådanne nicheproduktioner være nyttige.

Det er naturligvis for os en forudsætning, at produktion og dyrehold foregår under forsvarlige former – også etisk forsvarlige former – ingen tvivl om det. Det gælder det traditionelle dyrehold såvel som kæledyr og i dette tilfælde opdræt af vildt, og derfor tilslutter vi os også de hensigtsklæringer, som landbrugsministeren på regeringens vegne fremsætter i redegørelsen. Vi vil forholde os til de enkelte elementer, når vi ser dem endeligt udformet i lovforslag senere.

Men jeg vil gerne ved denne lejlighed knytte en enkelt bemærkning til afsnittet om harer. I redegørelsen står der, at det bør overvejes at afvikle denne form for opdræt. Hvis overvejelserne resulterer i en afvikling af denne produktion af hensyn til harerne, må der også tages berettiget hensyn til de producenter, der i god tro har investeret i produktion og anlæg.

Ellers vil jeg nævne, at produktionen er ny, og at der gøres forsøg og forskes i, hvordan produktionen kan foregå forsvarligt. Jeg vil blot henvise til to beretninger fra Statens Husdyrbrugsforsøg, nr. 655 og nr. 672, som omtaler reproduktionsforhold, fodringsforsøg og afprøvning af 5 burtyper til avlsharer.

Endelig vil jeg nævne, at vildtopdrætterne selv er opmærksomme på mange af de forhold, som også nævnes i redegørelsen, og prøver på at forbedre forholdene løbende. Jeg vil kun nævne det udspil, som Landbrugs- og Fiske-riudvalget fik fra Danmarks Hareavlerforening af 1986 den 17. september 1990. Det viser, at foreningen selv ved, at der er forhold, som skal rettes.

Til sidst vil jeg kun opfordre vildtopdrætterne til at tage bestik af redegørelsen og debatten her i dag. Ved at gøre det har man endnu længere tid til eventuelle omstillinger.

Birthe Hansen (SF):

Efter at jeg har læst denne redegørelse fra landbrugsministeren igennem, står det i hvert fald krystalklart for mig, hvor vigtigt det er at få et lovforslag som opfølgning af beslutningsforslag nr. B 58 fra sidste år. Jeg har det rigtig dårligt, når jeg læser, hvor lille en rolle hensynet til dyrevelfærd egentlig spiller. På den ene side efter den anden i redegørelsen kan man konstatere mangler, ja sågar hele opremssninger af forhold, man kunne ønske var anderledes. Det gælder for ræve såvel som for hjorte m.v.

Men imellem linjerne fornemmer jeg hensynet til økonomien sat højere end hensynet til dyrenes velfærd. Et eksempel herpå er, at forskningen, f.eks. når det drejer sig om ræve, alene har været koncentreret om udvikling og forbedring af bursystemer, hvorimod aspekter som ræves adfærd i naturen kontra i fangenskab ikke ses at være belyst. Jeg er derfor helt enig med regeringen i betænkelighederne ved rævehold, som det praktiseres i dag, og i, at en opprioritering af forskningen i disse dyrs trivsel er absolut nødvendig. Burde en ræv i fangenskab ikke kunne grave sin egen hule som ramme om reden med afkommet eller i det mindste have adgang til en redekasse? Så afgjort! Derfor forventer vi også, at det vil fremgå af det kommende lovforslag. Men selvfølgelig så vi allerhelst et forbud mod rævefarme.

Vi kan nu konkludere, at ræve har det dårligt, men det har harer i bur så sandelig også. Det er svært for mig at se rimeligheden i, at man har denne produktionsform. Tilsyneladende er det igen kroner og øre, der vinder i første omgang. Jeg er også her helt enig med regeringen i dens overvejelser om at afvikle denne form for opdræt, og den vil få et stort ja hertil fra SF. Når man som jeg bor ude på landet med marker til alle sider, ved man til fulde, hvor langt en hare kan springe, og at haren, hvis den forsøger noget lignende i et bur, har alle chancer for at blive alvorligt kvæstet. Og når man så også ved, hvor dårligt udsatte harer klarer sig i forhold til vilde harer, må det være på tide at stoppe. Men skulle forskningen imod forventning vise, at hareavl i bur er den ideelle tilværelse for harer, kan vi jo tage sagen op igen.

I modsætning til harer, for hvilke der i dag ikke eksisterer nogen som helst retsregler, har vi, som tidligere ordførere også har sagt, en lovgivning fra 1987 vedrørende hjortefarme. Der

[Birthe Hansen]

er for mig at se ingen tvivl om, at den sandelig trænger til revision. Også her er vi enige med regeringen – det er utallige gange, vi er det i dag – i, at personer, som driver hjortefarme erhvervsmæssigt, bør have den nødvendige faglige indsigt i denne opdræt. Det er ganske vist lidt vanskeligt for mig umiddelbart at se, hvordan kravene skal opstilles og kontrollen hermed udøves; det kunne måske kobles sammen med godkendelse af bedriften, men det vil jeg overlade til ministeren at finde ud af.

Derimod er jeg ikke så sikker på, at det udgangspunkt, som Det Etiske Råd vedrørende Husdyr anvender med hensyn til arealkrav, nemlig at det skal dække dyrenes fødebehov ved græsning i sommerhalvåret, er tilstrækkeligt. Måske er det tilstrækkeligt ernæringsmæssigt, men hjorte er ikke køer, og hvis arealet ikke er så stort, at dyrene kan strejfe om og finde naturligt læ, mener jeg ikke, at hjortedyrenes trivsel tilgodeses tilstrækkeligt. Samtidig var dobbeltindhegning måske også noget, der burde være et krav. Under kraftige storme kan væltede træer skabe huller i indhegningen; det er sket i mit amt. Og selv om der ikke er konstateret krydsninger mellem sika- og kronvildt, er det sket andre steder i Europa; det er altså ikke nogen umulighed.

Med hensyn til fjervildtet ser det ud til, at det langt bedre overlever den behandling, vi giver det. Det lykkes for en stor del at få et liv som frie fugle – hvis de ellers kan undgå jægere og andre ulykker – fordi de bedre end så mange andre klarer overgangen fra opdræt til udsætning. Men dermed siger jeg ikke, at der ikke skal findes regler også på dette område. Det er sandelig også nødvendigt for fjervildtet, og vi er igen enige med regeringen i ønsket om krav om faglig indsigt, godkendelse af indretning af bure og antal dyr i disse samt forbud mod opdræt i mørkekamre.

Til sidst vil jeg sige tak til landbrugsministeren for redegørelsen, som langt hen ad vejen, hvis de nævnte reguleringer og regler omsættes til lov, forhåbentlig vil få livskvaliteten for det opdrættede vildt til at stige. Hvis vi så også medtager et forbud, som ministeren selv er inde på, mod eksport af opdrættet vildt til lande, der praktiserer jagtformer, som ud fra dyreværns-mæssige hensyn er forbudt i Danmark, bakker vi redegørelsen op og venter spændt på at se det kommende lovforslag.

Ernst B. Schmidt (FP):

Redegørelsen er en følge af et beslutningsforslag fra sidste samling om dyreværns-mæssigt forsvarlig lovgivning på vildtområdet, nemlig beslutningsforslag nr. B 58. Der var en lang debat i den anledning, og jeg skal ikke gentage meget af det, vores ordfører sagde ved den lejlighed, men kun gøre opmærksom på, at Fremskridtspartiet ikke har ændret holdning på dette område. Vi vil gerne tilgodese dyrene på bedste måde, og vi vil også gerne have en lovgivning, der ikke er alt for bureaukratisk. Vi har både dyreværnslov og veterinærlov, og derunder bør også dette område kunne dækkes ind uden alt for meget bureaukrati. Det er klart, at der skal være regler for både det ene og det andet. Især når det drejer sig om det veterinære, er det af meget stor betydning. Jeg skal ikke gentage hele den lange debat, der var ved den tidligere nævnte lejlighed, men vil dog gerne citere, hvad vores ordfører ganske rammende sagde: »Det er da fuldstændig åndssvagt at lovgive om sådan noget.« Det er faktisk sagt så godt, som det kan siges, når vi har en dækkende lovgivning.

Vi i Fremskridtspartiet var de eneste, der stemte imod beslutningsforslaget, ikke fordi vi ville skade dyrene, men fordi vi ville gavne dem på en lettere og mere ubureaukratisk måde. Så vores indstilling er, som den hele tiden har været, og når der kommer et lovforslag på området, tror jeg også, ministeren er klar over, hvor vi vil være at finde i den henseende.

Bente Juncker (CD):

Vores ordfører kan desværre ikke være til stede; derfor skal jeg sige følgende:

I forlængelse af det beslutningsforslag, Centrum-Demokraterne var med til at vedtage i maj 1990, kan vi nu takke landbrugsministeren for denne redegørelse. Formålet med det vildtopdræt, der skal lovgives om, er erhvervsmæssigt, og det mål, der skal nås, består derfor i at få fastsat nogle rimelige rammer om en produktion, hvor der tages hensyn både af biologisk og af etisk karakter.

Ligesom inden for det traditionelle landbrug kræves der faglig viden og indsigt for at kunne udvikle animalsk produktion af høj kvalitet. I beslutningsforslagets pkt. 3 nævnes en autorisationsordning for vildtopdrættere, og vi kunne derfor have håbet på, at lidt mere konkrete pla-

[Bente Juncker]

ner var skitseret eller antydet i redegørelsen. Her nævnes faktisk kun, at erhvervsmæssig hjorteavl kræver faglig indsigt i hjorteopdræt. Jeg vil derfor gerne spørge ministeren: Hvordan skal det sikres? Hvad er det for et kvalifikationsniveau, ministeren tænker på?

De mest omfattende problemer synes at vedrøre hjorteholdet, herunder de mulige konsekvenser for bevarelsen af det oprindelige danske kronvildt. Vildtforvaltningsrådet og Naturfredningsrådet går i et nummer af Vildtinformation fra Skov- og Naturstyrelsen så vidt som til at foreslå, at man helt undlader at holde det importerede kronvildt i hjortefarme og udelukkende producerer dådyr. Ingen farm kan formentlig med 100 pct. sikkerhed sige sig fri for muligheden af, at der undslipper vildt, som dermed kan blandes med den fritlevende bestand. Redegørelsens beskrivelse af faunapåvirkningen i afsnittet om hjorte taler ganske vist om at afværge risikoen for krydsninger med vildtlevende hjorte, men ikke særlig klart. Derfor vil jeg også gerne spørge ministeren, hvordan han ser på anbefalingen fra de to råd. Er den helt overdreven og uacceptabel for etablering eller opretholdelse af en rentabel produktion?

Mit sidste spørgsmål til ministeren drejer sig om den kommende lovgivnings dækningsområde, som er alle arter af vildt, der forekommer i Danmark. Vil denne afgrænsning også dække arter, der kunne tænkes importeret af driftige opdrættere i fremtiden?

Ole Vig Jensen (RV):

Også mit partis ordfører, fru Marianne Jelved, er forhindret i at være til stede, og jeg skal derfor på hendes vegne sige tak til ministeren for redegørelsen, en redegørelse, som indeholder en række væsentlige indstillinger fra Det Etske Råd vedrørende Husdyr og i øvrigt fra flere andre relevante organer.

I redegørelsen angiver ministeren flere indstillinger om relevante lovgivningsinitiativer for opdræt af vildt og derudover også indstillinger om på andre områder at regulere allerede gældende lovgivning, alt sammen med det formål at gennemføre acceptable forhold for de her omhandlede dyrearter.

Det Radikale Venstre kan i det store og hele tilslutte sig regeringens indstillinger på de områder, redegørelsen omfatter, og jeg skal derfor ikke på dette tidspunkt mere detaljeret kom-

mentere redegørelsen. Jeg vil dog sige, at vi er tilfredse med, at regeringen vil fremme forskningen på områder, hvor man kan sige, at man i hvert fald for tiden har en mangelfuld belysning af en række problemer. Det gælder vel især opdræt af harer og af ræve, som det også er nævnt af andre ordførere.

Endelig er vi enige i regeringens indstilling vedrørende forbud mod eksport af opdrættet vildt til jagtformål i andre lande, der benytter jagtformer, som ikke er tilladt i Danmark.

I Det Radikale Venstre forventer vi, at regeringen vil følge sine egne indstillinger op med lovgivningsinitiativer i den kommende folketingsamling.

Glønborg (KRF):

Vi sidder naturligvis ikke her for at ændre på naturens orden; ethvert levende væsen må på et tidspunkt dø enten af alder eller af sygdom eller ved at blive dræbt af et andet levende væsen. Vi mennesker har en rolle at spille i den sammenhæng, og det helt specielle for mennesker er, at vi har et ansvar for, hvad vi foretager os. Vi er i stand til at skelne mellem godt og ondt; det er det, der adskiller mennesket fra de andre levende væsener. Derfor har vi et ansvar for, hvordan vi griber ind i hele dette forløb, og derfor er det særdeles relevant, at vi nu har fået denne redegørelse om den form for samspil med dyrene, som vi har, når vi foretager opdræt af vildt.

Vi skal naturligvis gøre os helt klart, at vi på kunstig vis griber ind i naturens normale orden. Jeg siger ikke, at vi ikke har ret til det, jeg siger slet ikke, at vi mennesker ikke har ret til at dræbe dyr, og at vi ikke også har ret til at bruge dem som føde. Hermed skal jeg ikke tage afstand fra de mennesker, som har den klare overbevisning, at de ikke ønsker at bruge dyrene som føde og derfor lever som vegetarianere – al ære og respekt for det. Kristeligt Folkeparti har den holdning, at vi mennesker må bruge dyrene på den måde, og vi mener også, at vi har lov til at bruge dyrene til andre formål. Ræve holder vi jo ikke for at spise dem, men for at bruge dem til klæder og anden form for pynt.

Men vi sidder med et kæmpemæssigt ansvar for, at vi behandler dyrene ordentligt, og jeg synes nok, at den redegørelse, vi har fået her, giver os nogle samvittighedskvaler. Der er noget, som vi ikke har gjort godt nok, og jeg synes, det er fint, at der er lagt op til et samspil mellem

[Glønborg]

de mennesker, der har dette som erhverv, og de mennesker, som er meget opmærksomme på dyrenes velfærd og trivsel. Vi har foreninger, som er meget opmærksomme på det, og vi skal lytte til, hvad disse foreninger siger. Jeg er meget glad for, at vi er så langt fremme i Danmark, at vi har Det Etske Råd vedrørende Husdyr, og at vi har vore veterinære myndigheder, så vi har gode rådgivere. Vi har vore forskere, som arbejder med disse ting, og så er det vores opgave som politikere at lytte til dem og forhandle med dem og derefter træffe vore beslutninger.

Fra Kristeligt Folkepartis side går vi naturligvis ind i arbejdet med at udmønte de regler, der skal til, i overensstemmelse med de overordnede synspunkter, som jeg her har givet udtryk for. Det er helt klart, at hvad angår ræve og harer, skal vi have lavet noget om, og før vi er i stand til at gøre dette på en for dyrene rimelig måde, må vi afholde os fra at behandle dem på den måde, som vi gør. Altså: Hvis ikke vi kan give dem en rimelig tilværelse, må vi afstå fra at opdrætte dem; det er helt klart.

Landbrugsministeren (Tørnæs):

Jeg vil gerne allerførst takke ordførerne for en, synes jeg nok, venlig, måske næsten overordentlig venlig, modtagelse af redegørelsen. Der er vel sådan set ikke noget forkert i at opdrætte vildt, men der skal på den anden side ikke herske nogen tvivl om, at der også er en forpligtelse til, at sådant opdræt af vildt foregår på en etisk forsvarlig måde.

Man kan vel dele det, vi her beskæftiger os med, op i to kategorier. Den ene kategori er de dyr, vi opdrætter med henblik på slagting, for at anvende enten kødet eller pelsen eller måske begge dele. Den anden kategori er de dyr, der opdrættes med henblik på udsætning i den frie natur igen. Det synes, som om især den sidste kategori frembyder problemer, i det mindste problemer, der er større end for den første kategori vedkommende.

Det område, vi har mest kendskab til, er hjorteopdrættet, idet det allerede har været reguleret med lovgivning, og man kan vel sige, at det stort set har virket tilfredsstillende, da alternativet ellers ville have været, at det havde været ureguleret. Jeg finder imidlertid, at der er et behov for også med hensyn til hjorteavlens nyttiggøre de erfaringer, som vi har gjort os i den tid, vi har haft denne form for produktion. Det

gælder med hensyn til, at man har et rimeligt forhold mellem antallet af dyr og det areal, som man har til rådighed, samt med hensyn til transport og ikke mindst, at dyrene har mulighed for at få tilgodeset nogle af deres naturlige adfærdsmønstre, herunder også, at de kan få læ.

Hvad angår rævene, er det klart, at erfaringerne har vist, at det er vanskeligt for dyrene at tilpasse sig fangenskab, men forsøg viser samtidig også, at rævenes trivsel kan forbedres væsentligt ved så simple ting som forbedring af burene og især ved, at der gives adgang til at etablere redekasser. Jeg mener, det er en selvfølge, at når forsøgene viser, at så små ændringer kan betyde en væsentlig forbedring af dyrenes forhold, må vi naturligvis ikke tøve med at få noget sådant gennemført.

Som flere af ordførerne har været inde på, er der ingen tvivl om, at netop med harerne har vi klart det største problem. Både Det Veterinære Sundhedsråd og Det Etske Råd vedrørende Husdyr har udtalt, at de former, hareholdet foregår under i dag, og de bursystemer, man kender, er etisk uacceptable. Hvis harehold skal opretholdes, er det derfor nødvendigt, at vi får vurderet og gjort nogle yderligere forsøg med, om det overhovedet er muligt at indrette bure på en sådan måde, at der kan foregå hareopdræt på en etisk forsvarlig måde.

Med hensyn til opdræt af fjervildt bygger det ikke på de samme, skal vi sige store og måske næsten uoverkommelige vanskeligheder. Der synes at være mulighed for med visse justeringer at gøre det på en hensigtsmæssig måde.

Jeg vil gerne knytte en kommentar til fru Birthe Hansens indlæg: Det var, som om der var en undertone af, at der i redegørelsen tages mere hensyn til økonomi end til dyrevelfærd. Det må jeg kraftigt afvise. Jeg vil gerne sige, at alt i redegørelsen har til hensigt at forbedre velfærdet for de dyr, der er tale om. Man kunne sige det på den måde, at der intet er i de tiltag, som foreslås i redegørelsen, som gør det værre for dyrene; tværtimod kan man sige, at hvis der er noget, der gøres værre, er det økonomien i det, og der vil måske oven i købet være områder, hvor det ikke længere vil være muligt at have denne form for opdræt.

Jeg vil også godt komme med en kommentar til fru Bente Juncker, der spurgte, hvorfor man ikke taler om en almindelig autorisation, som

[Landbrugsministeren]

var nævnt i beslutningsforslaget, hvorfor det er ændret i redegørelsen. Det er, fordi vi nødigt vil komme i en situation, hvor man forestiller sig, at det, at nogle har et par fasaner – det kan være nogle unge mennesker, der har det som en hobby – øjeblikkelig skulle udløse krav om en autorisation. Derfor finder vi måske nok, at vi dér kunne gøre mere skade end gavn. Vi mener derimod, at dér, hvor der er tale om et fagligt opdræt, altså hvor man har det som erhverv og ikke længere som hobby, hvor der er et erhvervs-mæssigt grundlag for det, er det indlysende, at man må og skal have den nødvendige faglige indsigt. Det vil der blive stillet krav om, for at disse opdræt kan foregå på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.

Jeg mener ligesom de fleste af ordførerne eller praktisk talt alle ordførerne, at redegørelsen kan danne et godt grundlag og et godt udgangspunkt for den lovgivning, som skal komme som en opfølgning. Vi må i sommerens løb vurdere, hvilke af tiltagene der kan rummes allerede inden for eksisterende lovgivning, og hvilke der vil kræve ny lovgivning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om privatisering af Statens Konfektion.

Af Kim Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 8/3 91).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Enggaard):

Statens Konfektions historie går mere end 200 år tilbage. Den oprindelige virksomhed blev oprettet i 1774 ved kongelig forordning, og virksomheden har siden da gennemgået adskillige ændringer med hensyn til såvel geografisk placering som nærmere organisatorisk tilhørsforhold.

Som led i en omstrukturering af virksomheden i 1981 blev fabrikationen af meterverer i Usserød indstillet som følge af en varig ned-

gang i forbruget af uldne stoffer til uniformer. Den tilbageværende konfektionsfabrik på Lyngbyvej, der senere er udvidet med en afdeling i Frederiksværk, fik derfor fra 1. januar 1982 et nyt og mere dækkende navn, nemlig Statens Konfektion. Fra 1. januar 1985 fik Statens Konfektion status som statsvirksomhed. Formålet med omdannelsen til statsvirksomhed var bl.a. at frigøre virksomheden for en del af de bindinger vedrørende årsværksforbrug, udgifter og indtægter, der følger af det statslige bevillingssystem.

I tiden efter omdannelsen til statsvirksomhed har Statens Konfektion formået at udvide sit varesortiment ganske betydeligt, samtidig med at der er kommet nye kunder til. Omsætningen steg som følge heraf fra ca. 100 mio. kr. i 1985 til ca. 140 mio. kr. i 1988. Dette har medvirket til, at virksomheden har kunnet modernisere maskinparken, således at Statens Konfektion i dag er en moderne og effektiv produktionsvirksomhed. Det bemærkes, at driftsresultatet – dvs. før foretagne investeringer – har været positivt i alle årene fra 1985 og frem til og med 1990. Omsætningen er faldet til ca. 126 mio. kr. i 1990 og forventes at falde yderligere til ca. 100 mio. kr. i 1991.

Ved aftalen om forsvarrets ordning for perioden 1989-1991 bestemtes det, at forligspartierne på baggrund af en analyse skal tage stilling til en eventuelt ændret selskabsdrift af Statens Konfektion. Baggrunden for denne klausul i aftalen var et ønske fra forligspartierne om, at det skulle undersøges, om der kunne tilføres virksomheden yderligere dynamik og produktivitet ved en ændret selskabsform; herunder skulle det særligt vurderes, om man kunne øge virksomhedens muligheder for eksport.

Analysen konkluderer, at det under en række forudsætninger vil kunne være fordelagtigt at lade Statens Konfektion overgå til egentlig selskabsdrift. Analysen peger samtidig på, at problemerne vedrørende bl.a. personalets pensionsordninger og forholdet til EF's licitationsregler i forbindelse med indgåelse af langtidskontrakter med statslige institutioner må ordnes inden en eventuel selskabsdannelse.

Jeg kan tilslutte mig analysens konklusioner, herunder påpegningen af de nævnte problemer, og finder, at det er vigtigt at gøre opmærksom på, at sikringen gennem langtidskontrakter vil kunne skabe problemer, f.eks. i forhold